

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „*Predstavujeme mestá a obce Novohradu*“. Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcami: **Lehôtka a Ľuboreč**.

História: Prvá písomná zmienka je doložená z roku **1385** ako **Lehota**, iné historické názvy obce: 1435 (Lehotka), 1548 (Lempwor Lehota), 1773 (Gács-Lehota), 1920 (Ľahotka) a od r. 1927 Lehôtka. Názov Lehota sa odvodzuje od toho, že prvým osadníkom novozakladajúcich osád udeľovali zemepáni úľavu – lehotu, určený čas od naturálnych dávok a peňažnej renty. Trvanie „lehoty“ sa pohybovalo od 6 až do 20 rokov. Zemepánom obce bol František Bebek. Neskôr, v roku 1598 Žigmund Forgáč a rod Forgáčovcov vlastnil obec do polovice 20. st.

Na území obce sa ešte pred rokom nachádzala **národná kultúrna pamiatka**, sedliacky dom z roku 1893. Pre zlý statický stav, v marci 2012 bola táto NKP Pamiatkovým úradom zrušená a dom bol zbúraný.

Pamätihodnosťou obce je **zvonica** z roku 1895 a tiež bývalá **evanjelická ľudová škola**. Táto bola posvätená 6.9.1931 a budova školy bola skolaudovaná 10.7.1932. V roku 1933 bola v obci založená Miestna slovenská evanjelická jednota. Budova školy je od roku 1995 majetkom cirkvi a v jednej triede je zriadená t. č. **modlitebňa**.

Medzi najstaršie kultúrne domy v regióne patrí práve tento v Lehôtke. Novostavba **Domu osvetu** bola slávnostne otvorená dňa 4.9.1954. Ochotnícke divadlo sa v Lehôtke hrávalo 3-4 krát do roka. Dňa 8.5.1924 sa mládež predstavila veselohrou od Ferka Urbánka „*Bludár*“. Mládež miestneho osvetového zboru sa 5. mája 1935 predstavila hrou „*Kamenný chodníček*“ a veselohrou „*Už sú všetci v jednom vreci*“. Nasledovali premiéry ďalších hier „*Strašidlo*“ (5.1.1941), „*Škriatok*“ (14. 4. 1941) a i. Divadelné hry nacvičoval **Ján Gesteš**, riaditeľ školy. Od roku 1951 bol riaditeľom školy **Štefan Slančík**, ktorý zároveň vykonával aj funkciu osvetového dôverníka a knihovníka. Na krajskej prehliadke sa 10.5.1957 divadelný súbor z Lehôtky predstavil hrou „*Puknutý mliečnik*“. Od päťdesiatych až po začiatok sedemdesiatych rokov bol hybnou pákou v oblasti kultúry **Ján Martuliak**, nacvičil a režíroval až 19 div. hier. Divadelný súbor „*Hviezdoslav*“ pri OB v Lehôtke sa stal dvakrát víťazom dedinských súborov v rámci kraja a zúčastnil sa aj celoslovenskej prehliadky DS v Šuranoch. Po odchode Jána Martuliaka divadlo stagnovalo a obnovenie nastalo až v r. 1995, kedy **Iveta Šrobárová** nacvičila hru „*Pytliakova žena*“. Neskôr, dňa 16.8.1997, vznikol detský súbor **Ľahotianko** pod vedením Richarda Laššana.

Tradičné **jedlo**, ktoré by bolo typické pre obec, sa v monografii neuvádza. Najčastejšie sa varili fazuľové polievky na kyslo, halušky s kapustou, bryndzou, ale aj praženicou so škvarkami. Piekli sa lokše a krumpľové nálesníky. Zo zabíjačiek sa robili jaternice, serikaše, klobásky, slanina, šunka a ostatné mäso, ktoré sa zaúdlilo. Na svadby (kaša) sa pieklo 6 veľkých koláčov s makom či škoricou. Na krštenie sa piekla štrúdlä, pampúšky a chrapne. Chlieb sa piekol v peci. Cez sviatky sa namiesto chleba piekla vianočka.

V minulosti sa udržiavali viaceré **zvyky**. Na **Turíce** sa stavali **máje**, doniesli ich v noci z hory a ozdobili ich nielen stužkami, ale aj fľašou pálenky. Podľa záznamov, ešte v prvej pol. 20. st. chodili mládenci na „*Jána*“ **čistiť studničky** v chotári. Jeden zvyk sa však zachoval dodnes.

Pokr. zo str. 1 ... Chlapec, akonáhle dovŕšil 15 rokov, musel sa „krstiť“. Z radov starších mládencov si vybral štyroch „krstných“ a nakoniec pokrstený doniesol liter pálenky. Horšie to končilo, keď naraz krstili viacerých, vtedy bola celá dedina samý krstný. Dnes sa toto krstenie mládencov koná na vatre, vždy 8. mája.

Lehôtka má svoje špecifiká v prekrásnom nárečí, ktorými sa odlišuje od iných obcí Novohradu. U sloviac v minulom čase sa namiesto koncovky „l“, používa koncovka „u“, napr. robiu, kosiu, bou... namiesto robil, kosil, bol. Príslovie: „**Ako robiu, tak sa mau, čertu slúžiu, čert ho vzau.**“ Typické je aj dodnes používané slovo „nímam“ namiesto „nemám“.

Zaujímavosťou je určite údaj zaznamenaný v monografii obce, ktorý uvádza, že v roku 1936 vysadil vinicu „Za lúkami“ Ján Hámorník, Pavel Bernát a Ján Kokavec, nakoľko tu vinice predtým nikdy neboli.

Z osobností, ktorí sa najviac zaslúžili o rozvoj obce, je potrebné spomenúť **Jána Pelča st.**, ktorý vykonával funkciu predsedu MNV až do roku 1990, celkom 27 rokov. Po ňom stál na čele obce **Mgr. Ján Bernát** a starostom bol až do roku 2010. Hlavná zásluha na zveľaďovaní obce, najmä v spojitosti s výstavbou škôlky, domu smútku a i., sa pripisuje **Jánovi Pelčovi ml.**, vtedy pôsobil ako tajomník MNV.

Aj súčasný prednosta ObÚ v Lučenci a poslanec BBSK, Ing. Branislav Hámorník, má svoje korene v Lehôtke. Takisto aj chirurg a poslanec MsZ v Lučenci, MUDr. Juraj Pelč.

Súčasnosti:

Lehôtka patrí do mikroregiónu Novohradské podzámčie a má 350 obyvateľov. Starostom obce od roku 2010 je **Richard Laššan**.

O obec sa stará vzorne, návštevník to spozoruje na prvý pohľad. Upravené cesty, okolie potoka pretekajúceho stredom jednej časti obce, ale aj čistá plocha pred **obecným úradom**.

Tento sídli v samostatnej budove.

Okrem kancelárií sa v ňom nachádza aj menšia zasadačka a novozriadená „**Slovenská izba**“. Túto slávnostne otvorili 1.9.2012 pri príležitosti Dní obce a najväčšiu zásluhu na jej zriadení mal Klub žien pri OÚ.

Hneď vedľa sa nachádza **kultúrny dom**, v jeho priestoroch je aj menšie javisko a pekná sála s kapacitou cca 70 miest.

Dvor pri KD je ako stvorený na organizovanie rôznych aktivít, ktoré sa v Lehôtke aj konajú. Najväčším podujatím je „**Lahotská hostina**“, dnes sa nazýva aj Lehôtska hostina, ale starší názov je viac originálnejší. Koná sa každoročne pri príležitosti Dní obce, na posviacku, teda v prvú septembrovú nedeľu.

Medzi ďalšie a pravidelne organizované podujatia patria: Lehôtsky ples (február), Vatra (máj) pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom, Stavanie mája na Turíce, Deň matiek - slávnostný program v kultúrnom dome.

Oslavy MDD (jún), Posedenie seniorov - kultúrny program venovaný seniorom pri príležitosti mesiaca úcty k starším (október), Spomienkové stretnutie - Pamiatka zosnulých (november), Mikulášsky večierok (december) a rok zakončia na námestí pred OcÚ, ohňostrojom a oslavou vzniku SR. Okrem toho obec organizuje ...

Pokr. str. 3

Pokr. zo str. 2 ...futbalový turnaj pod názvom „O pohár starostu obce“.

Zaujímavým a cezhraničným podujatím, na ktorom sa obec pravidelne zúčastňuje, je „**Stretnutie Lhot a Lehôt**“. Koná sa pravidelne prvý júlový víkend a tohtoročný už 33. ročník sa uskutoční v obci Veľká Lehota pri Novej Bani.

Z prírodných zaujímavostí je potrebné spomenúť prameň pitnej vody, výnimočnej chuti. Má aj svoje meno, volá sa „**Žliebok**“. Obklopuje ho pekný prístrešok a je označený tabuľkou. Nad obcou sa vypína vrch „**Kopane**“, na jeho vrchole sa tiež konajú niektoré akcie.

Lehôtke sa darí úspešne zviditeľňovať, a to nielen organizovaním rôznych kultúrno-spoločenských aktivít, ale obecný úrad vydal dve publikácie. „**Lehôtka 1385-1995**“ je názov monografie, ktorá bola vydaná pri príležitosti 610. výročia prvej písomnej zmienky a obec ju vtedy venovala do každej domácnosti. Autorkou aj druhej je Mária Adamová a táto bola vydaná pri príležitosti 625. výročia prvej písomnej zmienky pod názvom „**Lehôtka v zrkadle času 1385-2010**“. Okrem toho vydal obecný úrad aj pohľadnice „Pozdrav z obce Lehôtka“. Všetky potrebné informácie o dianí v obci sú uverejnené na stránke – www.obcelehotka.sk. Na úrade je uložená obecná kronika vedená od r. 1964 a tiež školská kronika. Kronikára obec v súčasnosti nemá, je to škoda, lebo to množstvo aktivít by bolo potrebné zaznamenať aj oficiálnym zápisom v obecnej kronike. Na území obce pôsobí urbárska spoločnosť a klub žien pod vedením Zuzany Ďurčíkovej a Anny Hriňovej. Dobrou správou je, že starosta, plánuje obnoviť zaniknutý detský súbor Ľahotianko, napokon, veď bol v minulosti jeho zakladateľom.

Zdroj: www.obcelehotka.sk, Mária Adamová: „Lehôtka 1385-1995“, „Lehôtka v zrkadle času 1385-2010“.

„Semenisko panslavizmu“ aj tak volali v minulosti obec, najmä v súvislosti s Danielom Maróthyom, u ktorého sa schádzali mnohí národovci.

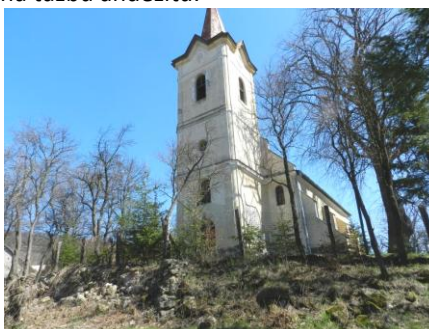
Som Novohradčan od koreňa.

„Lysec môj, Vrsač môj, ty šedivá skala!
A v tom tvojom úbočí kolíska mi stála,
Na Teba mať sladká zrak svoj upierala,
Keď ma k svojej vernej hrudi pritískala.
V tom tvojom úbočí dva kopčeky stoja:
Pod jedným spí otec, pod druhým mať moja,
A popri nich ešte maličká prázdnička
na ostatky najmladšieho syna!“

História: Prvá písomná zmienka je z roku 1271 ako **Lyberchen**, ďalšie pomenovania obce boli: Liberche (1299), Eghazas Liberche, Alsovliberche (1425), Nagleberche, Felsewleberche (1447), Veľká Ľuborječka (1808), až po dnešný názov Ľuboreč (1920).

Obec bola majetkom Kacsicovskej rodiny, r. 1473 je majetkom Ladislava Libertseyho a v r. 1548 ju vlastnili František Bebek a Imrich Balassa. Zemepánom obce v r. 1598 bol Žigmund Balassa. Neskôr, r. 1713 bola majiteľkou Anna Libertsey, od r. 1770 Zichyovci a Balašsovci. Majetok baróna Balassu okolo r. 1840 odkúpil Koloman Goldperger.

V období mladšej doby kamennej existovala v polohe Milkino osada a boli tam objavené malé fragmenty keramiky, ale tajomstvo náleziska zostalo navždy ukryté pod hladinou vodnej nádrže. Aj na vrchu Lysec (716 m n.m.) sa spomína hradisko, čo ešte aj dnes pripomína badateľný mohutný val. Kedy hradisko vzniklo, či zaniklo, nebolo presne určené. V r. 1997 sa začalo plánovať na Lysci s výstavbou kameňolomu na ťažbu andezitu.

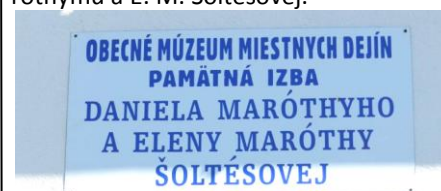

Evanjelický kostol je národná kultúrna pamiatka, z r. 1310 pochádza svätyňa, ako najstaršia časť kostola, gotické

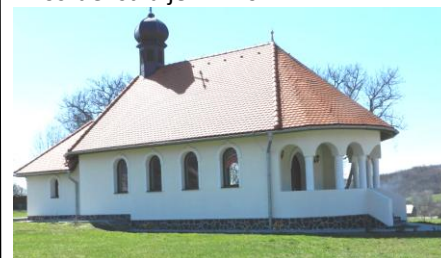
nástenné maľby sú z r.1385 a hlavný barokový oltár je z r. 1722. Pri obnove kostola, v r. 1899 boli vo svätyni objavené fresky, pochádzajúce z doby jeho stavby.

Pod vežou kostola bola aj obilnica, vybudovaná r. 1864, počas pôsobenia D. Maróthyho. Na budove evanjelickej fary je umiestnená **pamätná tabuľa** D. Maróthyho a E. M. Šoltésovej.

Nový rímskokatolícky kostol Božieho milosrdenstva je z r. 2012.

Bývalá **kúria** klasicistická z 1. polovice 19. storočia je dnes už v súkromnom vlastníctve a mala by ponúkať rôzne služby pre turistov.

Vzácnou pamätihodnosťou obce je **hrob** ev. farára Daniela Maróthyho. **Pokr. str.4**

Pokr. zo str. 3

Ľuboreč bola rodiskom či pôsobiskom viacerých významných osobností.

Ján Blahoslav Benedikti (11.8.1796 Ľuboreč), pedagóg a kultúrny pracovník, od r. 1819 profesor na lýceu v Kežmarku, 4 volebné obdobia jeho rektor. Tam založil r. 1824 prvý slov. študentský spolok Slov. spoločnosť. Zberateľ ľudových piesní, zbieral ich v rokoch 1811-15 a počas štúdií v Jene, odovzdal Šafárikovi piesne z rodného Novohradu. Výsledkom ich spolupráce bolo vydanie dvoch zv. slov. ľud. piesní. Jeho otec, farár **Ján Benedikty**, dal v roku 1789 zhotoviť na vlastné náklady drevenú kazateľnicu, ktorá je v kostole dodnes.

Ľuborečská Ema Goldpergerová (5.3.1853 Ľuboreč), slovenská národná buditeľka, etnografka a muzeologička. Bola najmä múzejníčkou a zberateľkou. Od roku 1907 kustódkou zbierok Živeny a od roku 1909 i národopisných zbierok Muzeálnej slovenskej spoločnosti v Martine. Patrila medzi tých, ktorí majú zásluhu na vzniku Slovenského národného múzea v Martine a bola jeho prvou kustódkou. Zberateľka ľudového odevu a rôznych folklórnych prejavov. Zbierala piesne najmä z Novohradu. Medzi nimi boli aj svadobné piesne, v rozsahu 90 strán a 13 voľných listov z roku 1896-1907, ktoré sú uložené v Literárnom archíve MS. V Slovenských pohľadoch vyšla r. 1899 séria príspevkov opisujúcich priebeh tradičnej svadby v Ľuboreči. Pre prof. Františka Pastrnku, známeho českého literáta a priaznivca Slovákov, zbierala nárečové slová.

Osobitne je potrebné pripomenúť pôsobenie kňaza, rodoľuba a básnika **Daniela Maróthyho**, ktorý celý svoj život posvätil službe za slovenský národ. Narodil sa v Maškovej, preto aj pseudonym *Danko Maškovský Vrahobor*, ale od roku 1855 bol evanjelickým farárom v Ľuboreči. Tu pôsobil až do svojej smrti (18.4.1878), teda 23 rokov a pred pár dňami sme si pripomenuli 135. výročie úmrtia. Pochovaný je v Ľuboreči. Písal aj prózu „Turčianska ruža“ (1868) a „Rozpomienky na dni peknej mladosti“ (1873). Ale významné sú jeho vlastné básne: „Vám“, „Naším ubehlíkom“, „Čo nás spasí“, „Verili sme a ešte veríme“. Otec spisovateľky **Eleny Maróthy-Šoltésovej**, ktorá bola vedúcou osobnosťou ženského hnutia na Slovensku a v rokoch 1885-1927 aj čelnou

predstaviteľkou spolku Živena. V autobiografickej rozprave „Sedemdesiat rokov života“, takto výstižne opisuje otca:

„Bol on nielen mravným, duchovným vodcom svojho kruhu, najmä cirkevníkom, slovom i vlastným príkladom, no mával na starosti aj ich hmotné záujmy, čo je po istú mieru i neodlučné od úlohy dedinského kňaza.“

Syn Daniela, **Ľubor Maróthy** sa narodil 5. 7. 1863 v Ľuboreči, preto používal pseudonym Ľuborečský. Tohto roku si pripomenieme 150. výročie narodenia tohto spisovateľa a ev. farára, ktorý zomrel v Laliti (Báčka).

Prvým vysokoškólakom z Ľuboreče bol **Ing. Pavel Hrk**, úspešný zlepšovateľ a vynálezca.

V lete si obec pripomenie 90. výročie narodenia **PhDr. Jána Hrka** (8.7.1923 Ľuboreč), hudobného skladateľa, rozhlasového a televízneho pracovníka. Ľubová pieseň bola pre neho, ako redaktora v Čs. rozhlas, celoživotnou tvorivou bázou. Od 1.1.1950 bol hudobným redaktorom, šéfredaktorom a vedúcim umeleckej hudobnej realizácie v Čs. rozhlas, od apríla 1979 do r. 1990 pôsobil v Čs. televízii. Iniciatívne sa podieľal na kultúrno-spoločenskom rozvoji rodnej obce.

Svetozár Králik je akademický maliar, ilustroval mnohé detské knihy, obraz od neho je v sále KD.

Ján Berky Ľuborečský písal rozprávky „Sny o šťastí“, „Remešina vernosť“, ale je aj autorom dvoch zväzkov o histórii Ľuboreči a spoluautorom knihy o rode Maróthy.

Divadelné predstavenia sa hrávali v škole, 1-2 krát ročne. Nacvičoval ich miestny učiteľ **Andrej Pohranc**, ktorý z výnosu ešte v r. 1930 zaopatril aj javisko. Kultúra v Ľuboreči zaznamenala rozvoj najmä postavením kultúrneho domu. Javisko realizovali Divadelné dielne v Martine. Vďaka iniciatíve rodáka, PhDr. J. Hrka, v ňom účinkovali rôzne kultúrne formácie zo Slovenského rozhlasu. Významne pôsobil na poli kultúry aj farár **Ľ. Zaťko**. Vedúcim osvetovej besedy bol **Mgr. Ján Vrabec**. Známa bola hudobná skupina pod vedením primáša **Ing. J. Gálika**, jeho zásluhou vznikol na

ZŠ malý tamburášsky súbor.

V Ľuboreči sa udržiavali viaceré zvyky a folklórne tradície, najmä fašiangy a pochovávanie basy. Plačku najlepšie interpretoval **Š. Matúš** (Cifra Pišta). Ženy napiekli sladkosti a chlapi zabezpečovali mäsové „záhryze“ (klobása a slanina). „Chodenie s Váľbabou“ tak nazývali vynášanie Moreny. Váliu vyniesli do poľa, v ktorom bola zasiata žito. Mládenci, ktorí išli za dievkami, vyhľadali hrušku, Váliu dotrhali a zdrapy porozhadzovali po poli. Drevo z Válie polámali na kusy a dievky ho vyhadzovali na hrušku. Ak sa niektorej drevo zastavilo na hruške, tak sa do roka vydá. Dedina oživala aj počas veľkonočných a turíčnych sviatkov. Mládenci iba polievali, lebo v obci sa nešibalo. V sobotu, pred turíčnou nedeľou, stavali mládenci dievčencom máje. Udržiavali sa zvyky aj pri páraní peria a na priadky.

Historicky najvýznamnejšou udalosťou boli Novohradské dni v Ľuboreči, na ktorých sa zišlo takmer 4000 ľudí zo širokého okolia.

Aký bol režim v škole? Podľa dobových výpovedí (báťa Vrabec, Komár, Poltársky a i. uznávaní „bibliáši“ a ľudoví vzdelanci) školské „mórese bole tode v rukách pána rektora. Kod vom voľačo nakomanduvau tak to platilo akobe písma svätuo. Naprímer“.

V Ľuboreči r.1934 dal postaviť Viktor Goldperger pálenicu.

V knihe je opísaná aj významná udalosť obce. Dňa 12.9.1930 obecné zastupiteľstvo schválilo za čestného občana ministra Dr. Juraja Slávika, za zásluhy, ktoré v prospech obce vykonal. Diplom čestného občianstva mu odovzdali v Prahe dňa 11.5.1931. Slávik bol vnukom D. Maróthyho.

Súčasnosc:

Obec má 335 obyvateľov a patrí do mikroregiónu Novohradské podzámčie. Starostom Ľuboreče je **Mgr. Marcel Šupica**.

Obecný úrad sídli v budove veľkého **kultúrneho domu**. Sála a javisko majú úctihodné rozmery, kapacita sály je cca 250 osôb. V tomto priestore sa nachádza aj knižnica. V budove bývalej školy zriadili Múzeum miestnych dejín a pamätnú izbu Daniela Maróthyho a jeho dcéry Eleny M. Šoltésovej.

V múzeu sa nachádza mnoho listín a dokumentov, dobové fotky a predmety, medzi nimi aj pôvodný krčah na víno, z ktorého si zlatý mok do pohára nalieval aj samotný Maróthy.

V máji r. 1863 tento krčah daroval Ľuborečskému zboru hl. slúžny lučenského okresu Š. Vitáliš a je údajne z čínskeho striebra. Na paneloch je prehľadne spracovaný život významných osobností obce a rozhodne by si návštevu múzea mala naplánovať každá škola Novohradu.

Obec organizuje viaceré podujatia, ako stavenie mája či kladenie vaty. Najväčším podujatím je tzv. ľuborečská hostina, koná sa v druhej polovici októbra, na posvätenie kostola. Kronikára t.č. nemajú, ale na úrade sú uložené obecné a školské kroniky.

Chotár obce sa rozprestiera na veľkom území, aj poľovné združenia majú dve. Obec ponúka pre návštevníkov aj viaceré prírodné zaujímavosti. Na oddych či rybolov je tu vodná nádrž Ľuboreč, pravidelne pripravujú súťaž „Kaprársky maratón“, ktorú organizuje Carp Team Ipeľ Poltár. Ale zaujímavé sú „tatárske pivnice“, tieto podzemné úkryty boli vybudované v časoch tatárskej pohromy, ktorá r. 1241 nevynichala ani Ľuboreč. Obyvateľstvo ich využívalo ako skrýše aj v tureckom období.

Ďalšou zaujímavosťou pre turistov sú železobetónové bunkre z 2. sv. vojny, ktoré sa nachádzajú za vodnou nádržou.

Z Lučenca okolo lučenských kúpeľov vedie do obce turistická trasa, modrá značka, udržiavajú ju turisti z Lučenca, a z nej vedie odbočka aj k pivniciam.

O obci boli vydané tieto publikácie: PhDr. Ján Berky-Ľuborecký: „Ľuboreč história obce“ – I. a II. zväzok, J. Berky Ľuborecký, G. Mozolová: „Národovci rodu Maróthy“ (2003). Webová stránka obce sa podľa slov starostu pripravuje.

Nebolo by správne nespomenúť meno **Mária Knisová**. Je miestna aktivistka a znalkyňa obecných dejín, ktorá ochotne oboznámi návštevníkov, dokonca prezradila, že by sa dala aj do divadla, rada by si zahrala aj keď ju noha pobolieva. Na otázku, aké bolo voľakedy typické jedlo. Spomenula si, dakedy sa vraj piekol „Gerhan“, tak volali koláč z kukuričnej múky. A na Hromnice varili pížíky, to boli hrubšie rezance z tvrdšieho cesta, ale dlhšie ako šoprie. Ale taktiež upozornila, že v relácii „Orientácie“, ktorú vysiela STV 2, bude časť venovaná aj Ľuboreči. Nezabudla, že vedľa kopca Lysec sa nachádza Hrádok a podľa povesti ústneho podania stavali na ňom hrádok, ale divoženky ho do rána vždy zničili.

A čo dodať na záver? Je škoda, že fara, v ktorej pôsobil a tvoril Daniel Maróthy, je dlhodobo prázdna. Zohrala významnú úlohu v dejinách, v nej sa stretávali národovci a možno by si zaslúžila viac pozornosti. Každý ECAV farár by mohol okrem svojej pastoračnej činnosti aj s hrdosťou priblížiť v čase výročí, či školských výletov, exkurzií a turistickej sezóny záujemcom jej slávnú históriu. Možností sa ponúka neúrekom ...

„Čo iskra je – to k výške nebies letí,
„Čo blato je – to líha medzi smeti!“

Zdroj: PhDr. Ján Berky-Ľuborecký:
„Ľuboreč história obce“ – I. a II. zväzok,
J. Berky Ľuborecký, G. Mozolová:
„Národovci rodu Maróthy“

Ľudia-roky-udalosti

Peter Strenáčik jubuluje

Huslista, stredoškolský i vysokoškolský učiteľ **Mgr. art. Peter Strenáčik, PhD.** sa v týchto dňoch dožíva svojich 60. narodenín. Narodil sa 15. 4. 1953 v Lučenci. Základné vzdelanie získal v r. 1959-68 na IV. ZDŠ v rodnom meste a súbežne v týchto rokoch navštevoval aj ľudovú školu umenia v Lučenci, kde ho do základov hry na husliach zasväcoval František Lakatoš. V r. 1968-74 študoval hru na husliach u prof. Kolomana Takácsa na Konzervatóriu v Košiciach. V r. 1974-78 v štúdiu huslí pokračoval na VŠMU v Bratislave u prof. Jána Skladaného, prof. Jely Špitkovej a prof. Albína Vrteľa. V r. 2007-12 absolvoval doktorandské štúdium na Pedagogickej fakulte UMB v Banskej Bystrici.

V r. 1979-92 pedagogicky pôsobil ako učiteľ huslí na Základnej umeleckej škole (ZUŠ) Jána Cikkeru v Banskej Bystrici a súbežne bol v r. 1979-94 členom orchestra Divadla Jozefa Gregora-Tajovského v Banskej Bystrici. Od r. 1992 je až do súčasnosti stredoškolským učiteľom husľovej hry na Konzervatóriu Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Zároveň je od r. 1997 až do súčasnosti vysokoškolským učiteľom na Fakulte múzických umení (FMU) Akadémie umení (AU), kde vyučuje hru na husliach, štúdium orchestrálnych partov, komornú hru a hru z listu. Žije v Banskej Bystrici.

Peter Strenáčik pôsobí v oblasti hudobného školstva v Banskej Bystrici od r. 1979 a počas tohto obdobia výraznou mierou prispel k jeho rozvoju. Svedčia o tom jeho pracovné výsledky i pedagogické aktivity.

Okrem vyučovania hry na husliach na všetkých typoch umeleckých škôl v Banskej Bystrici, stál pri zrode husľového oddelenia na Konzervatóriu J. L. Bellu i na Akadémii umení. Medzi jeho najúspešnejších žiakov patria: Alexej Rosík, Juraj Chupáč, Milan Paľa, Róbert Drago Karvay, Dalibor Karvay, Andrej Baran, Eva Surovičová, Ľubica Vlčková, Viliam Didiáš, Zuzana Hutníková a i. Viacerí jeho žiaci sa podieľajú na rozvoji umeleckého školstva na Slovensku a pôsobia na ZUŠ alebo na konzervatóriách: Ľubica a Michala Vlčkové, Stanislava Ripková, Martin Richnavský, Ján Hronček, Milan Olšiak, Milan Bernát, Michaela Revťáková, Zuzana Priškinová, Ivana Mušuková, Diana Lakatošová, Martina Dubovcová, Eugénia Serdyuková-Prievalská a i.

Popri pedagogickej činnosti sa pravidelne zúčastňuje v porotách na súťažiach huslistov – Celoslovenská súťaž konzervatórií, Schneiderova Trnava, Cikkerova súťaž, regionálne súťaže v Brezne, Rimavskej Soboty ...

Pravidelne predsedá maturitným komisiám na konzervatóriách v Košiciach a Žiline, ako i komisiám pre štátne záverečné skúšky na FMU Akadémie umení v Banskej Bystrici. V oblasti hudobného umenia aktívne prispieva do odborných časopisov, zborníkov a je spoluautorom publikácie *Kapitoly o hudobných nástrojoch* (Zlín, 2011). Sporadicky sa zúčastňuje aj na muzikologických konferenciách.

Manželka Doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková, CSc. prednáša dejiny, teóriu a estetiku hudby na FMU AU v Banskej Bystrici a v súčasnosti pracuje ako prorektorka tejto školy. Dcéra PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD. vyučuje pedagogiku a psychológiu na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici. Dcéra PaedDr. Anna Vlčková vyučuje hru na violončelo na ZUŠ v Lip tovskom Mikuláši. Syn MgA. Peter Strenáčik pôsobí ako muzikálový herec v Divadle Karlín v Prahe.

Nášmu rodákovi Petrovi Strenáčikovi k jeho významnému životnému jubileu srdečne blahoželáme a do ďalšieho života prajeme najmä veľa zdravia a tvorivých síl. Živio, Peťo!

PhDr. František Mihály

Pripomíname si:

Peter Hrnčiar

Publicista, redaktor, konferencier **Peter Hrnčiar** sa narodil 4. 5. 1928 v Starej Haliči, okres Lučenec. V r. 1939-47 navštevoval gymnázium v Lučenci, maturoval v triede prof. Jolany Benedikti. V r. 1947-51 študoval na FF UK v Bratislave. V r. 1950-52 pedagogicky pôsobil na Strednej ekonomickej škole v Lučenci. V r. 1952-53 pracoval ako redaktor Čs. rozhlasu v Košiciach, v r. 1953-74 v Bratislave, najprv ako dramaturg a redaktor, od r. 1964 vedúci redakcie zábavných žánrov. Od r. 1974 bol až do svojej smrti šéfredaktorom hlavnej redakcie zábavných programov v Čs. televízii v Bratislave. Zomrel 8. 11. 1980 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne v Slávičom údolí.

Ako redaktor československého rozhlasu v Košiciach i Bratislave sa venoval najmä tvorbe zábavných žánrov i v podobe cyklických programov – Panoráma, Letokruhy a i. Zaslúžil sa o medzinárodnú spoluprácu zábavných relácií československého rozhlasu s rozhlasmi v Berlíne, Varšave a Budapešti. Svoje rozhlasové skúsenosti uplatnil potom pri tvorbe nových typov zábavných relácií v televízii – Etapa 50 a i. Veľmi často účinkoval ako konferencier či člen poroty v rôznych kultúrnych programoch, súťažiach a festivaloch.

PhDr. František Mihály

Stalo sa v regióne:

O CENU RIADITEĽKY NOS A PRIMÁTORKY MESTA LUČENEC

Pod týmto názvom sa v Lučenci konala 12. apríla 2013 v Divadle B.S. Timravy **regionálna súťažná prehliadka v modernom tanci**. Súťaž otvorili spoločne **Mária Ambrušová**, riaditeľka NOS v Lučenci a **PhDr. Alexandra Pivková**, primátorka mesta Lučenec.

Súťažilo sa v troch kategóriách – deti, juniori a mládež. Prihlásených bolo celkom 24, ale samotnej prehliadky sa nakoniec zúčastnilo 21 súťažiacich. Aj na tomto ročníku boli zastúpené viaceré tanečné kategórie: malé choreografie, disco, hip-hop, open choreografie, mažoretky, scénická choreografia, country a národné tance.

Odborná porota pracovala v zložení **Iveta Hrivnáková, Štefan Chlebo a Zuzana Hrivnáková**. Konečné výsledky sú nasledovné: V deťskej kategórii postúpili dve skupiny: MAŽORETKY IUVENESKY pri CVČ Fiľakovo a ROMANI LULUDI pri ZŠ s MŠ v Kokave nad Rimavicou. V kategórii juniorov postúpili: ZUŠ Poltár, RYTMIK pri ZŠ s MŠ Radzovce, UNITED GROUP z Holiše a K.R.B.K. dance pri ZŠ Haličská cesta 7 v Lučenci. V poslednej kat. mládež postúpila skupina STORM pri MKS v Kokave nad Rimavicou.

Cenu riaditeľky NOS v Lučenci získala skupina MAŽORETKY IUVENESKY pri CVČ Fiľakovo a **Cenu primátorky mesta Lučenec** získala skupina FLOOR ROCKERZ pri CVČ v Lučenci. Prekvapením tohto ročníka bola videoprojekcia, čo ocenila aj porota. Organizátormi prehliadky boli Novohradské osvetové stredisko v Lučenci a Mesto Lučenec.

Katarína Györgyová, foto Viktor Bella

FLOOR ROCKERZ

Víkend divadelných premiér

13. apríla 2013 sa predstavilo Ochotnícke divadlo **HAVKÁČI** z Tomášoviec, ktoré pracuje pod záštitou Občianskeho združenia Naše Tomášovce /OZNT/, divadelnou hrou „**Kamenný chodník**“. Opäť nás milo prekvapili naši obyvatelia z Tomášoviec. Kultúrny dom bol do posledného miesta obsadený. Dúfam, že všetci, ktorí boli na našom predstavení, odchádzali spokojní a neľutovali, že strávili slnečné sobotné popoludnie sledovaním nášho divadelného predstavenia. Ďakujem všetkým divákovi, ktorí boli veľmi milí a aj pri našich malých výpadkoch textu nás odmenili potleskom. Na záver by som chcela predstaviť všetkých účinkujúcich: Mária Kúkelová, Ing. Ján Mičuda, Ján Petian, Renáta Macková, Barborka Bellová, Ján Fulajtár, Brigita Petianová, Mgr. Slávka Gubová, Ján Kamenský, Ján Šufaj, Ján Breznický. Pri vypadnutí textov nám boli nápomocné Ľubica Hrnčiarová – zároveň aj režisérka a Janka Kurucová. Divadelné predstavenie bolo odohrané za finančnej pomoci Obce Tomášovce a Banskobystrického samosprávneho kraja.

Renáta Macková, predseda predstavenstva OZNT

13. apríla 2013 uviedlo OZ **OPONA** (Ochotnícki **POLTárski Nadšenci**) premiéru hry Ferka Urbánka „**Už sú všetci v jednom vreci**“. Účinkovali: Jozef Kuvik, Andrea Nociarová, Martina Tóčíková, Peter Kostka, Ján Kuvik, Patrik Lašák, Edita Klembasová a Jana Melová.

59. Hviezdoslavov Kubín

Regionálna súťažná prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy sa konala v dňoch 15.-16.4.2013 v CVČ Lučenec. – víťazi regionálneho kola:

I. kategória - poézia: 1. **Terézia Kanátová** – ZŠ Rapovce, 2. Nina Kminiaková – ZŠ Málinec, 3. Jozef Oláh – ZŠ Ružiná, **próza:** 1. **Lucia Drugdová** – ZŠ M. R. Štefánika, Haličská 8, Lučenec, 2. Viktória Rapčanová – ZŠ Školská 3, Poltár, 3. Bianka Molnárová – ZŠ Farská lúka, Fiľakovo

II. kat. - poézia: 1. **Milan Podhorec** – ZŠ L. Novomeského Lučenec, 2. Terézia Mičianiková – ZŠ Lovinobaňa, 3. Kristína Kraváriková – ZŠ Slobody 2, Poltár, **próza:** 1. **Karolína Albertová** – ZŠ s MŠ Cínobaňa, 2. Igor Žilák – Súkromné gymnázium Lučenec, 3. Nela Vašová – ZŠ Školská 3, Poltár

III. kat. - poézia: 1. **Ivan Horváth** – ZŠ Vajanského Lučenec, 2. Diana Tóthová – ZŠ Farská lúka Fiľakovo, 3. Dajana Svoradová – ZŠ Halič, **próza:** 1. **Viktória Kelementová** – ZŠ s MŠ Kalinovo, 2. Patrícia Krupová – ZŠ L. Novomeského Lučenec, 3. Martina Mikušová – ZŠ Farská lúka Fiľakovo

IV. kat. - poézia: 1. **Katarína Chromeková** – Gymnázium B. S. Timravy Lučenec, 2. Stanislava Krnáčová – Gymnázium B. S. Timravy Lučenec, 3. Martina Štefančíková – Pedagogická a sociálna akadémia Lučenec, **próza:** 1. **Veronika Šmírová** – Gymnázium B. S. Timravy Lučenec, 2. Zuzana Šošiková – Pedagogická a sociálna akadémia Lučenec, 3. Elena Kováčová – Stredná zdravotnícka škola Lučenec.

Na krajskej súťaži v umeleckom prednese poézie a prózy Sládkovičova Radvaň, ktorá je súčasťou 59. Hviezdoslavovho Kubína, sa okrem víťazov jednotlivých kategórií predstaví aj DDS Divadielko z kufra pri OZ Timrava v Lučenci s inscenáciou Z cesty.

Hru z textov M. Válka dramaturgicky a réžijne pripravil Arpád Szabó s členmi súboru Milanom Podhorcom a Matúšom Goliánom.

Mgr. Milada Bolyošová

Úspechy divadelníkov z Novohradu!

V dňoch 18.-19.4. 2013 sa konala krajská súťažná prehliadka divadelnej tvorivosti detí a dospelých „Rozprávkové javisko“ v Žiari nad Hronom. Naš región zastupovali dva súbory- **DDS SME!** pri ZŠI pre sluchovo postihnutých z Lučenca a **DDS EŇOŇUŇO** z Kokavy nad Rimavicou. Odporúčanie na celoštátnu prehliadku detskej dramatickej tvorivosti Šaľa 2013 a Cenu detskej poroty získal detský divadelný súbor SME za inscenáciu PUTO-VANIE

Zriadenie sklárskej izby

Málinčania nechcú dopustiť, aby sa na sklárske remeslo v ich doline zabudlo. S nápadom prišiel p. **Štefan Melich**, ešte na februárovom obecnom zastupiteľstve. Dlhو nerozmýšľali a na webe obce sa objavil oznam, ktorý vyzýva občanov, aby pomohli pri zriadení „Pamätnej sklárskej izby“. Mienia ju otvoriť v priestoroch obecného múzea.

Výročia

- 50 rokov (9.5.1963) od otvorenie kultúrneho domu v Poltári

- 20 rokov (26.5.1993) od znovuobjavenia busty cisárovnej Rakúska a kráľovnej Uhorska, Alžbety, zv. **Sissy**. Busta bola rekonštruovaná a v súčasnosti je umiestnená na chodbe MsÚ v Poltári a ako pamätihodnosť mesta je uvedená v Zozname hmotných hnuiteľných pamätihodností. Návrh na jej inštaláciu v Poltári podal barón Alojz Baratta 10.9.1898 a odhalenie busty bolo 29.6.1899.
- **POLÍVKA Vladimír - 120. výročie narodenia** (26.5.1893), profesor učiteľského ústavu v Lučenci, poslanec Národného zhromaždenia 1929-38, vedúci činiteľ Čs. národnosocialistickej strany na Slovensku, publicista, autor prvej slovensky písanej knihy o Novohrade „**Lučenec a kraj novohradský**“ (1928) – **85. výročie**.

Toto sme z nej vybrali: - Časť **IV. Kulturné snahy doby prítomnej**

.... bolo mnoho učiteľov, ale málo vďačných a snaživých žiakov... A to sa vinie až do prítomnej doby, kedy už pomaly nik nechce byť ochotný sa nahať viesť, ale každý chce byť vodcom – generálom...

- Okresný Osvetový Sbor vykonáva dozor nad všetkou osvetovou činnosťou v okrese
- Kroj v Novohrade nenávratne sa stráti... Škoda, veľká škoda, že naše dedinky budú veľmi skoro ochudobné o nejednu krásu a poetičnosť.

Zvyky a bohatstvo obyčajov. ...Konope sejú na Žofiu, 15. mája, lebo na turíčnu sobotu, pri siatí konope vyhodia obrus do povetria, aby konope vyrástlo tak vysoko, ako vyletel obrus.

Detský folklórny festival

Regionálna súťažná prehliadka choreografií detských folklórnych súborov sa konala **26. apríla 2012** v Divadle B.S. Timravy v Lučenci. Prihlásených bolo celkom 6 súťažiacich kolektívov. Odborná porota pracovala v zložení: **Mgr. Stanislava Zvarová, Juraj Matiaš a Mgr. Atilla Agócs**. V Zlatom pásme s postupom na krajskú prehliadku, ktorá sa bude konať 7.5.2013 v Kokave nad Rimavicou postúpili:

DFS RADOSTĚ pri OZ Ipeľ z Lučenca pod vedením Marcely Janštovej s choreografiou „Na hádanky“

DFS KOKAVAN pri ZŠ s MŠ a MKS v Kokave n/R. pod vedením J. Becániovej a J. Obročníkovej s choreografiou „Dievčenské hry“. Strieborné pásmo patrilo DFS PITYPANG pri ZŠ J. Kármána v Lučenci, vedúcou je Nóra Kertészová a choreografom Norbert Paluch a súbor sa predstavil choreografiou „Podunajské hry a tance“. V bronzovom pásme sa umiestnili: DFS JÁNOŠÍK pri Dome MS vo Filákovke pod vedením Miroslavy Podhorovej s choreografiou „Jarné hry“ a DFS KOKAVAN – mladšie deti s choreografiou „Na húsky“. Za individuálny tanečný prejav bola ocenená Magdaléna Horváthová z DFS UNGRIKANE ROMA z Veľkých Draviec, ktorý pracuje pod vedením Alžbety Illésovej a Jozefa Oláha. Z hodnotenia poroty vyplynulo aj odporúčanie do budúcnosti, a to pripravovať programové bloky vhodné detskému veku.

Katarína Györgyová

~ Turíce ~ Zoslanie Ducha Svätého ~

Na Turíce sa spájajú kresťanské významy so starými symbolmi z predkresťanskej éry. Tento sviatok je okrem cirkevného významu spojený s otváraním studničiek a so sadením májov. Starí Slovania prinášali dary k studničkám a obetovali duchom domáce zvieratá (dnešný symbol obetovania baránka). Aj výraz "turíce" pochádza od slova Tur, ktorý patril k pôvodnej symbolike. Tieto zvyky sa spájali so začiatkom jarných prác. Jedným zo znakov je použitie zelenej farby. Domov sa nosili zelené ratolesti a bahniatka ktoré mali ochranné vlastnosti. Ratolesti mali za úlohu priťahovať dobré sily a chrániť pred zlými silami. Ďalším prejavom bolo (zameraným proti zlým silám) bolo aj práskanie bičom na lúkach a turičné vatry. Najznámejšou dochovanou tradíciou je tzv. otváranie studničiek. Studničky v chotároch museli byť obradne vyčistené a upravené. Chotár s nevyčistenou studničkou postihli duchovia nedostatkom vlahy. Dodnes je tiež (hlavne na dedinách) rozšírené stavenie májov - osekaných vysokých stromov, briez niekde tiež smrekov, bohato vyzdobených farebnými mašľami. Máje sa stavajú pred domy, kde majú dievku na vydaj, ale tiež jeden spoločný pre celú dedinu do centra obce. K tradíciám patrí aj voľba "hlavného mládenca" - kráľa.

Zdroj: internet

Pod'akovanie spisovateľke

Pani **Hana Košková** obdržala začiatkom apríla list od rodiny **Fehérpá-takyovej** z Poltára.

Podpísaní Marko, Sonička a mamina by sa so spisovateľkou veľmi radi stretli aj osobne. A prečo jej píšú? **Sonička** bola v roku 2012 vítazkou celoslovenského kola v prvej kat. súťaže Šalianský Matko, s povestou „Začarované hrušky“. V tomto roku postúpil na celoslovenské kolo **Marko** a s povestou „Máľinské zvony“ obsadil 3. miesto.

Mamička píše, že spisovateľka deti veľmi inšpiruje a knihy „Poludnica z Čerepeša“ a „Mara medvedia“, majú prečítané odpredu aj odzadu.....Už teraz si vyberajú, s čím pôjdu súťažiť na budúci rok.

Veríme, že stretnutie sa podarí zorganizovať čo najskôr a ako dopadlo, o tom budeme informovať

Tvorba Margity Janštovej

Od 22. do 30.4. 2013 bola sprístupnená výstava obrazov v malej sále kultúrneho domu v Haliči. Reč jej obrazov je zrozumiteľná a blízka, vo svojich dielach zachytáva krásu. Autorka je členkou štúdia amatérskej výtvarnej tvorby a literárneho klubu VLAS pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci.

Napísali nám

Vyhodnotenie regionálnej súťažnej prehliadky detskej dra-matickej tvorivosti a dospelých hrajúcich pre deti „Roz-právková skrinka“,

ktorá sa uskutočnila dňa 26. marca 2013 v priestoroch DK v Poltári.

Podujatie realizovalo Novohradské osvetové stredisko v Lučenci v spolupráci s mestom Poltár, pod patronáciou bansko-bystrického samosprávneho kraja.

Súťažnej prehliadky sa zúčastnilo 8 kolektívov a skupín, pričom DDS Parchanti pri ZUŠ v Poltári nemohol uskutočniť svoje vystúpenie Hastrošovci kvôli chorobe detí.

Súťažilo 7 kolektívov a skupín pričom menší počet detských divadelných produkcií z okresov Lučenec a Poltár vôbec neznížil umeleckú kvalitu vystúpení. O nej môžeme konštatovať, že je štandardne na vysokej úrovni a poučení tvorcovia vedia s deťmi pripraviť podnetné inscenácie. No objavil sa aj začínajúci súbor DDS Radzovček z Radzoviec s rozprávkou O čer-venej sliepočke, paródiu podanou detským interpretom však sťažovala scénická popisná a nevyužitá stavba. To bola daň začínajúceho tvorcu. No nový kolektív isto sa na prehliadke mnohému priučil.

DDS Athéna pri ZŠ s MŠ v Cinobani pripravil inscenáciu Dlhý nos, v ktorej dominovala komediálnosť a scénický nápad sa premiestňovaním plachty ako stavebného prvku priestoru scény. No mnohé deti boli na scéne po prvý raz čo sa prejavilo v drobných interpretačných kolíziách.

Treba na tomto mieste konštatovať, že v tradičných kolektívov z Utekáča, Fiľakova, Kokavy n/Rimavicou došlo ku generačnej výmene interpretov. Pred súbormi je teda ešte niekoľkoročná nová a podnetná tvorivá púť.

DDS Rapkáčik z Fiľakova tradične zaujal kostýmovou a scénografickou čistotou v hre Ako išiel pavúk do sveta. Využili pri tom farebnú a farbený igelit.

DDS Dokorán pri ZŠ L. Novomeského z Lučenca si pripravil inscenáciu Mňam. Čierny igelit vytváral zaujímavú kulisu. Dokonca aj s „kubistickým“ rozkladom scény, kedy sa starčekovia na posteli nachádzali vo vertikálnej polohe. Chýbala iba interpretačná skúsenosť detí.

DDS Budíček z Utekáča vo svojej miniatúre vsadil na slovnú humornosť v realistickej scéne. Problémy predstavoval iba vek interpretov a chýbajúca nadsádzka, prítomnosť aspektu hry na hru s deťmi ako vidia svet dospelých.

V scénických miniatúrach zaujal súbor SME! Pri ZŠ! pre sluchovo postihnutých v Lučenci a jeho inscenácia interpretovaná tromi deťmi s názvom Puto-vanie. Svet malých tuč-niakov je víziou priateľstva a predzvesťou lásky, ktorá búra všetky bariéry. Opäť bol využitý igelit a biele plachty na vytvorenie priestoru „zamrznutej krajiny“. Pantomimicky boli interpreti na dobej úrovni. Súbor postúpil na krajskú súťaž do Žiaru nad Hronom v kategórii scénických miniatúr.

DDS Eňoňuňo pri ZŠ s MŠ Kokava n/Rim. S inscenáciou srdce zaujal „baladickým“ príbehom o láske, ktorá ostala nenaplnená. Detský interpreti hrali s vnútornou angažovanosťou a vytvorili atmosféru citových poryvov v publiku detí. Trocha problematická je scéna pri hrobe vojaka, kde dospelosť a udalosť stretnutia pôsobí trochu nepravdepodobne.

Súbor postúpil na krajskú súťaž do Žiaru n/Hronom.

Ako hosť prehliadky sa predstavili v scénickej miniatúre Nefunguje deti zo súboru DDS Slovenskej základnej školy a gymnázia v Budapešti z Maďarska. Celkom vtipná, tragiko-mická interpretácia zaujala divákov.

Súťažná prehliadka detskej dramatickej tvorivosti Rozpráv-ková skrinka Poltár 2013 ukázala, že nie počet, ale sústre-dená práca na príprave inscenácie posúva tvorcov divadla hraného deťmi ďalej a vyššie.

Za porotu PhDr. Ľubomír Šárik

Celoslovenský úspech žiakov ZUŠ v Poltári na umeleckej súťaži v Považskej Bystrici v kre na keyboard a komornej hre

Vyhlasovateľom celoslovenskej súťaže žiakov ZUŠ v hre na keyboard i komornej hre bolo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a hlavným organizátorom ZUŠ Považská Bystrica, kde sa v dňoch **25. a 26. marca 2013** súťaž uskutočnila.

Súťaže sa zúčastnilo 75 mladých muzikantov, ktorí súťažili v 5. kategóriách i v kategórii komornej hry na dvoch – troch keyboardoch, či keyboard s iným nástrojom. Konkurenciu výkonov zvýšila aj účasť 5 škôl z Českej republiky, čím celoštátna umelecká súťaž ZUŠ nabrala i medzinárodný charakter. ZUŠ v Poltári reprezentovala v sólovej hre na keyboard **Martina Ďurianová** (z triedy p. uč. Ondreja Gálla), ktorá v silnej konkurencii žiakov v III. kategórii získala II. miesto v bodovom ohodnotení a Diplom a cenu v striebornom pásme. V komornej hre keyboard s iným nástrojom vytvorili duo **Denisa Garajová** – priečna flauta (z triedy p. uč. Mgr. Ľ. Slobodníckovej) a **keybord Martina Ďurianová**, ktoré svojou interpretáciou anglickej suity v starom štýle, či moder-ným Ragom a populárnou Fly me to the Moon s improvizá-ciami v oboch nástrojoch a aranžmánom (využitie rôznych rytmov, či zvukov) zaujali porotu, ktorá ich bodovo zaradila na druhé miesto a tiež získali Diplom i cenu v striebornom pásme.

Talentovaným interpretkám Martine Ďurianovej a Denise Garajovej k úspechu gratulujeme a prajeme veľa trpezlivosti v ďalšom umeleckom snažení v sólovej, či komornej hre a reprezentácii ZUŠ, či mesta Poltár na regionálnych a celoslovenských súťažiach.

Mgr. Denisa Uhrinová, samostatná odborná referentka

Výstava SILA SVETLA

Čo je svetlo? A aká je jeho sila? Berieme ho ako samozrejmosť, ako bežný jav, ako súčasť nášho každodenného života. Možno by nám o svetle niečo silné povedal človek, ktorý prišiel o zrak. Alebo ten, čo hľadal vnútornú silu a svetlo na cestu ďalej. A je tu aj definovanie svetla ako veličiny. Svetlo je život, a teda cesta. Cesta svetla je proces vnútorného pochopenia. Ak si naladený na Svetlo v sebe, môžeš aj aktívne činnosti s vnútorným pokojom a rozvahou.

Sila svetla očami autora **Mgr. Tomáša Kríža** je témou výstavy nesúca tento názov, ktorá bola **17. apríla 2013** otvorená pre širokú verejnosť v priestoroch Malej galérie Domu Matice slovenskej v Lučenci. Pán Tomáš Kríž je učiteľ výtvarnej výchovy a táto výstava nie jeho prvou. Neobmedzuje iba na tvorbu obrazov, svojimi ilustráciami prispieva do rôznych časopisov a je aj tvorcom knižných obalov. Odporučil návštevníkom, aby pri prehliadke jeho diel vnímali ich otvoreným srdcom. A hoci krása vyšších svetov v maliarskom prevedení je na hranici gýču a i keď len symbolicky, aspoň na chvíľu nás odkláňa od každodenného zhonu a bežnej reality. Hovorí sa, že dve veci treba uchovávať v tajnosti: lásku a bolesť. Ale svetlo treba rozdávať! A táto veta by mohla byť kľúčom. Výstava, kde svetlo z obrazov znie trvala do 30. apríla 2013.

Ing. Alena Rezková, riaditeľka Domu Matice slovenskej

Netradičné stretnutie ...

Dňa **17. 4. 2013** sa žiaci Cirkevnej základnej školy sv. Jána Bosca v Lučenci „stretli s patrónom svojej školy“. Ako je to možné, keď don Bosco má už takmer 200 rokov? Jednoducho. Do Rožňavy /ako i do iných saleziánskych domov na Slovensku/ **prišla relikvia svätého Jána Bosca** z talianskeho Turína, kde začala svoju púť 25. apríla 2009 a navštívi 130 krajín sveta. Na Slovensko zavítala táto relikvia /vosková figurína s pozostatkami sv. Jána Bosca/ 11. apríla 2013 z Ukrajiny. Heslom slovenských saleziánov pri tejto príležitosti je: **„Don Bosco medzi nami!“** Bolo pre nás veľmi zaujímavé vidieť patróna, ktorého meno nesie naša Cirkevná škola v Lučenci. Na sv. omši sme sa stretli aj so žiakmi Katolíckej školy sv. Jána Nepomuckého v Rožňave. Naši žiaci privítali relikviu aj hymnou školy, ktorú zaspievali niekoľkokrát pred kostolom i v kostole. Pri tejto príležitosti, ktorá sa sotva tak skoro zopakuje, dostala pani riaditeľka dar od saleziánskeho predstaveného plakatu dona

Bosca. Úprimná vďaka!

Okrem hlavného bodu programu, ktorým bolo privítanie relikvie, ďakujeme riaditeľovi DŠÚ pánovi ThDr. Polákovi, PhD., ktorý nás sprevádzal duchovným slovom po Rožňave, ukázal nám farský, biskupský úrad, katedrálny chrám i námestie. Duchovný správca školy Mgr. Jozef Motýľ nám zabezpečil návštevu u saleziánov.

Naplnení novými duchovnými výzvami sme nastúpili do autobusu a šťastne sa vrátili domov.

Mgr. Mária Mičianiková

Nové knihy v Novohrade

- Tri publikácie Jozefa Drenka z Lučenca:

„**Zo študentských spomienok**“, Trnava 2012 (30 str.)

Sonda do študentskej duše. Zaoberá sa vysokoškolským spôsobom života na Pedagogickej fakulte UK v Trnave v r. 1962-66. Publikácia je nepredajná.

„**Topografia dejín škôl Novohradu I.**“, Lučenec 2013 (91 str.)

Poslaním topografie je podľa miestopisného princípu zachytiť vznik a vývoj škôl do roku 1918. Mapuje 55 obcí a 2 miest okresu Lučenec. Je určená študentom, učiteľom a záujemcom o školstvo.

„**Z etymológie Novohradu I.**“, Lučenec 2013 (32 str.)

Monografia odкрýva vznik pomenovaní obcí okresu Lučenec. Od prvých písomných zmienok až po dnešok.

Posledné dve monografie môžu čitatelia pozrieť v Novohradskej knižnici, Mestskom informačnom centre, Novohradskom osvetovom stredisku a ďalších kultúrnych strediskách.

- „**Z HISTÓRIE MIESTNEHO ODBORU MATICE SLOVENSKEJ V LUČENCI (1921-2011)**“, Lučenec 2012

Zborník príspevkov k 90. výročiu vzniku prvého MO MS v Lučenci. Zostavila: PaedDr. Elena Melicherová, autori: PaedDr. Július Lomenčík, PhD., Mgr. Róbert Borbély, Mgr. Pavel Repa, PaedDr. Elena Melicherová, PhD. Janka Beráneková

Pokr. str. 12

Nové knihy v Novohrade

Pokr. zo str. 11

- Mária Adamová: „Ostali len spomienky“, Lučenec 2013
Voľné pokračovanie histórie Opatovej v spomienkach ešte žijúcich Opatovčanov.

Foto: z krstu knihy – 29.4.2013

Neprehliadnite!

Do pozornosti obciam - zriaďovateľom kín - kinám

Štvrtá výzva je orientovaná na digitalizáciu kín

Audiovizuálny fond vyhlásil výzvu číslo 4/2013 na predkladanie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov. Výzva prináša viac termínov uzávierok aj viac možností pre žiadateľov.

V nadväznosti na Stratégiu digitalizácie kín v Slovenskej republike, schválenú uznesením Vlády Slovenskej republiky č. 17/2013 zo dňa 9.1.2013 a tiež v súlade so Štruktúrou podpornej činnosti fondu na rok 2013 sa výzvou č. 4/2013 otvára možnosť predkladať žiadosti o poskytnutie finančných prostriedkov fondu na obstaranie digitálnej technológie aj na ďalšie aktivity, ktoré priamo súvisia s digitalizáciou kín v SR. S cieľom zabezpečiť väčšiu kontinuitu procesu digitalizácie kín fond vo výzve **rozšíril pôvodný počet termínov uzávierok** v roku 2013 **na štyri** a **dva termíny sú ešte stále aktuálne:**

od 1. mája 2013 do 19. augusta 2013

od 1. septembra 2013 do 14. októbra 2013

Prvýkrát v doterajšej praxi podpornej činnosti **Audiovizuálny fond môže** v podprograme 4.1 – Digitalizácia kín technológiou D-cinema **žadateľovi poskytnúť buď samotnú dotáciu alebo dotáciu v kombinácii s pôžičkou**. Zameranie účelu poskytnutej dotácie zostáva nezmenené a dotácia môže byť použitá len na obstaranie premietacej digitálnej techniky. Okrem doterajšej „tradičnej“ dotácie tak **fond prináša žiadateľom novú možnosť predložiť na jeden projekt (kino) žiadosť aj na dotáciu v kombinácii s pôžičkou**. Tú časť finančných prostriedkov, ktorá bude poskytnutá formou pôžičky, môže žiadateľ použiť buď na dofinancovanie nákupu premietacej digitálnej techniky v štandarde DCI alebo na obstaranie zvukovej digitálnej techniky, ak je táto tiež nevyhnutnou súčasťou komplexnej digitalizácie kina.

Pôžička z Audiovizuálneho fondu je splatná do troch rokov od uzavretia zmluvy, má fixnú úrokovú sadzbu 1% p.a. V prípade kombinácie dotácie a pôžičky je výška povinného spolufinancovania žiadateľom najmenej 10% z rozpočtu projektu. Pôžičku však nie je možné poskytnúť samostatne (t. j. bez kombinácie s dotáciou), takže základným účelom každej žiadosti naďalej zostáva obstaranie premietacej digitálnej technológie.

Fond novou možnosťou kombinácie dotácie a pôžičky vyšiel v ústrety najmä tým žiadateľom, pre ktorých je veľmi zložitá zabezpečiť spolufinancovanie digitalizácie z rozpočtu miestnej samosprávy v celej potrebnej sume naraz v tom roku, v ktorom sa digitalizácia uskutoční. Poskytnutím pôžičky z fondu si tak žiadateľ bude môcť časť nákladov na digitalizáciu rozložiť na dlhšie obdobie a vytvoriť si aj možnosť na zvýšenie príjmov a na splatenie pôžičky v nasledujúcich troch rokoch. Okrem nového finančného nástroja **výzva č. 4/2013 zároveň otvára aj novú technologickú možnosť – žiadatelia môžu získať dotáciu na modernizáciu kina aj finančne menej náročnou a flexibilnou digitálnou technológiou E-cinema HD**. Jej odporúčané minimálne technické parametre sú tiež uvedené vo výzve.

Výzvou č. 4/2013 **Audiovizuálny fond naplňa svoje deklarované priority a zámery s cieľom poskytnúť prevádzkovateľom jednosálových kín na Slovensku viac finančných aj technologických možností na uskutočnenie digitalizácie**. Celková suma finančných prostriedkov, ktorú fond predbežne vyčlenil na podporu projektov predložených vo výzve 4/2013, zostáva približne na rovnakej úrovni, na akej bola celková podpora digitalizácie kín z fondu v roku 2012.

Prioritami v programe 4 sú:

digitalizácia jedno sálových kín prostredníctvom premietacej technológie D-cinema podľa štandardov DCI alebo modernizácia menších kín prostredníctvom technológie E-cinema HD, podpora jedno sálových kín, ktoré sa dlhodobo podieľajú na propagácii a šírení európskej a slovenskej audiovizuálnej kultúry, majú zabezpečenú finančnú spoluprácu miestnej alebo regionálnej samosprávy na realizácii projektu s predpokladom dlhodobej udržateľnosti prevádzky kina.

Viac info a zdroj: www.avf.sk

Plán výstav a podujatí

v Novohradskom múzeu a galérii Lučenec - máj 2013

Deriváty

- do 2. 6. 2013

Jedno zdanlivo nenápadné mesto. 12 autorov odtiaľto pochádzajúcich. Dve zdanlivo nenápadné galérie. Zopár nedopovedaných otázok, niekoľko nastolených tém, rôzne prístupy. Odchody, návraty, pôvod, rodina, kritika, skepsa, hra, irónia. To všetko sú charakteristiky unikátnej výstavy Deriváty, odvodení Lučenčania.

Ambíciou prehliadky DERIVÁTY v priateľskom spojení dvoch galerijných subjektov mesta Lučenec a to Novohradského múzea a galérie a platformy súčasného umenia PRIESTOR je spojenie 12 tvorivých Lučenčanov a ich osobných výpovedí..

Pokr. str 13

Cieľom takéhoto zoskupenia je verejná manifestácia tejto generácie, ktorá kedysi zapustila svoje výtvarné korene v Lučenci. Oni sa ale následne pozmenili (derivovali) vo vzdialených miestach, aby sa opäť vrátili a plody tohto vývinu predstavili na viacžánrovej, jedinečnej výstave. Všetci autori sú pôvodom, životom, minulosťou či budúcnosťou spätí s mestom Lučenec a jeho blízkym okolím. Táto príslušnosť k danému regiónu sa prejavila aj vo vystavených, prezentovaných či performovaných dielach. Jednotliví autori sú konfrontovaní s pôvodom, s prostredím, v ktorom strávili detstvo, miestom, kde stále žijú a sú denne nútení uzatvárať kompromisy. Malebnosť (ktorú často nazývame hanlivo malomestskosťou) ich kedysi vyhnala, no dnes ponúka tichý kút, domov. Vzťah človeka k miestu, vzťah plný pochopenia no zároveň skeptického nadhľadu. Otvorená kritika, uzavreté úvahy, jemný vtíp, triezvy pohľad na niečo, čo všetci dobre vnímame, no niekedy potrebujeme nový názor... Svet okolo nás. Tento odstup prináša svieži nový vánok - DERIVÁTY.

Svoje práce a derivované vnímanie prezentujú v priestoroch Novohradského múzea a galérie v Lučenci Mira Gáberová, Juraj Gábor, Peter Kollár, Jano Adamove, Rišo Čecho, David Koronczi, Martin Malachovský, Dominika Jackuliaková, Zoltán Agócs a v platforme súčasného umenia PRIESTOR svoju prácu predstavuje Peter Balko.

David Koronczi

Noc múzeí a galérií - 18. 5. 2013 od 16,00 do 24,00 hod.

Netradičná prezentácia Novohradského múzea a galérie v Lučenci ponúka programy pre všetky vekové kategórie návštevníkov - tvorivé dielne pre deti, koncert rockovej kapely, nočná prehliadka stálej expozície Poklady minulosti a výstavy Deriváty za účasti prezentujúcich sa autorov a mnoho ďalších podujatí.

Poklady minulosti - stála expozícia z najcennejších zbierok Novohradského múzea a galérie z archeológie, histórie, etnológie a výtvarného umenia. Návštevníci môžu obdivovať poklady z doby bronzovej, strieborný poklad mincí zo Šuríc, kópie zlatého pokladu objaveného v krypte kalvínskeho kostola v Lučenci, nálezy z archeologických lokalít Radzovce a Fiľakovo, historické sklo a smalty z produkcie už zaniknutých sklární a smaltovní, ľudovú hrnčinu z Haliče a okolia, župné kreslá a nábytok z interiéru Haličského zámku, ukážky najstarších historických kníh a výber z tvorby významných výtvarných umelcov novohradského regiónu.

Katarína Köböllová,
kultúrno-výchovná pracovníčka NMG Lučenec

Kam za kultúrou!

BBSK – Novohradské osvetové stredisko

11.5.

„HELIGÓNKY NAD BUDINOU“

– 20. ročník regionálnej súťažnej prehliadky heligónkarov, organizovanej v spolupráci s obcou Budiná.
miesto: Kultúrny dom Budiná

13.-15.5.

DETI DEŤOM

– festival detského divadla s medzinárodnou účasťou
miesto: Divadlo B.S. Timravy Lučenec, Fiľakovo

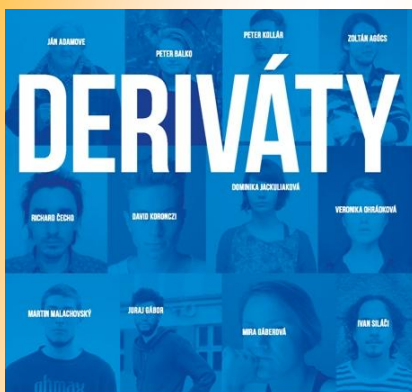
máj - **Sv. Cyril a Metod vo vnímaní detí**

– výber z regionálnej výstavy detských prác
miesto: vestibul NOS Lučenec od 7.30 do 15.30 hod.

KAM ZA KULTÚROU

**BBSK – Novohradské múzeum
a galéria Lučenec**

**Do 2. 6. Deriváty,
salón odvodených Lučenčanov**

18.5. Noc múzeí a galérií
- od 16,00 do 24,00 hod.

Poklady minulosti - stála expozícia
z najcennejších zbierok NMG
miesto: NMG, Kubínyiho nám. 3,
otvor.: ut.-pi.: 9.00-17.00,
ne: 14.00-17.00

**BBSK – Novohradská knižnica
Lučenec**

9.5. CYRILOMETODIÁDA
- prednáška J. Lomenčíka,
vyhodnotenie kráľa čitateľov
a pisateľov, výstava a vystúpenie
spev. zboru Ozvena,
miesto: výstavné priestory NMG
o 13.00 hod.

**Mesto Lučenec – mestský úrad,
oddelenie školstva, sociálnych
vecí, kultúry a športu**

4.5. POWER FEST 2013
- 1. kolo Slovenského šprintárskeho
šampionátu,
miesto: Letisko Boľkovce

**5.5. Farmársky deň a chovateľská
burza** – zvieratá, farmári, farmárska
technika a produkty, country muzika,
bohatý program, súťaž o najlepšieho
rodeo jazdca,
miesto: Mestská tržnica o 9.00 hod.

6.5. Deň M.R. Štefánika – Spomienka
na významnú slovenskú osobnosť:
pietna spomienka pri pamätníku,
športové podujatie, **miesto:** Námestie
republiky o 9.30 hod.

7.5. Kto zhasol svetlo?
- brilantná komédia o tom, čo všetko
sa môže stať, ak si domov privediete
milencu vo chvíli, keď sa tam objaví
milienka s vašim manželom,
miesto: kino Apollo o 19.00 hod.

**8.5. Oslava ukončenia druhej II.
svetovej vojny** – Položenie vencov,
promenádný koncert dychovej hudby,
miesto: Mestský park o 14.00 hod.

11.5. Míľa pre mamu – podujatie
konané pri príležitosti Dňa matiek
v rámci celoslovenskej akcie, do
ktorej je zapojených 48 miest a obcí
z celého Slovenska,
miesto: Námestie republiky
o 13.00 hod.

12.5. Srdce na dlani – program
venovaný Dňu matiek,
miesto: Kostol Krista kráľa na
Rúbanisku o 16.00 hod.

20.5. Čo vieš o Gy. Szabóvi
- vedomostná súťaž žiakov ZŠ,
venovaná poprednému lučenskému
výtvarnému umelcovi,
miesto: Pamätný dom Gy. Szabóa
o 9.30 hod.

**25. 5. 1. Majáles lučenských
muzikantov** – stretnutie muzikantov
nielen z Lučenca. Viac hudobných
skupín rôznych žánrov,
miesto: Reštaurácia Biela labuť
o 15.00 hod.

Fiľakovo

18.5. Noc múzeí a galérií,
miesto: Fiľakovský hrad a Mestské
vlastivedné múzeum

25.5. II. Rockový majáles
- celodenný program slovenských
a zahraničných rockových skupín,
miesto: Fiľakovský hrad

Poltár

18.5. Majstrovstvá Novohradu
vo varení a jedení bryndzových
halušiek
- pred KD

31.5. Poltárska vetvička

Lehôtka:

4.5. Májový pochod vďaky

11.5. Vatra

18.5. Stavanie mája na Turíce

Cinobaňa

4.5. Cinobanský kotlík
- súťaž vo varení gulášu
od 9.00 hod. na námestí obce

7.5. Vatra pri príležitosti
Dňa víťazstva nad fašizmom
o 20.00 hod. na Viničkách

18.5. Stretnutie heligónkarov
- VI. ročník, **miesto:** KD o 17.00 hod.

Utekáč:

18. 5. Festival histórie a remesiel
miesto: futbalové ihrisko o 10,00
sprievod v dobových kostýmoch,
ukážky templárskeho života a boja
(bratia Gibalovci), akadémia
lukostreľby a šermu, ulička
historických remesiel a ukážky zo
sokoliarstva Dokonca ani uhorský kráľ
Belo IV. si podujatie nenechá ujsť.

MEDIÁLNI PARTNERI - MEDIÁLNI PARTNERI - MEDIÁLNI PARTNERI

tr
LOCAVI

Mestské noviny
Objednajte si Mestské noviny v Lučenci a okolí. Cena 12 Kč. Zobraziť 12 000 Kč + DPH (cena za kus).
Tel: 0414/12 703, 0414/12 703, 0414/12 703, e-mail: mestskenoviny@noslc.sk

kam do mesta

Folklór

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK
SR - evidenčné číslo: EV 3991/10. **ISSN** 1338-9939, **IČO** 45 020 094, **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78.
GRAFICKÁ ÚPRAVA: Renáta Adamová **ZODPOVEDNÁ:** Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci
E-mail: noslc@noslc.sk, abelovsky@noslc.sk, **TLAČ:** NOS v Lučenci, www.noslc.sk

NEPREDAJNÉ